

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. Ovaj prevod je realizovan uz podršku Trast fonda za ljudska prava Saveta Evrope ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). On ne obavezuje Sud. Ako su Vam potrebne dodatne informacije, pogledajte detaljnu naznaku o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Obaveštenje o praksi Suda br. 105

februar 2008.

---

## ***Kafkaris protiv Kipra (Kafkaris v. Cyprus) - 21906/04***

presuda od 12.2.2008. godine [Veliko veće]

### **Član 3**

#### **Ponižavajuće postupanje**

#### **Nečovečno postupanje**

Obavezna kazna zatvora bez izgleda za otpust zbog dobrog vladanja nakon izmena zakonodavstva: *nema povrede*

### **Član 7**

#### **Član 7, stav 1**

#### **Nullum crimen sine lege**

Protivrečne zakonske odredbe o značenju doživotne kazne zatvora u svrhu utvrđivanja prava na otpust: *povreda*

Izmena odredbi o otpustu zbog dobrog vladanja u slučaju zatvorenika osuđenog na doživotnu kaznu zatvora kojeg je sud na samom početku obavestio da njegova kazna podrazumeva doživotnu kaznu zatvora: *nema povrede*

*Činjenice:* Podnosilac predstavke je 1989. osuđen zbog tri ubistva sa predumišljajem i osuđen na obavezne doživotne kazne zatvora u skladu sa Krivičnim zakonikom. U to vreme je u izmenjenim i dopunjenim Zatvorskim (opštim) propisima bilo predviđeno da zatvorenici osuđeni na doživotnu kaznu zatvora imaju pravo na smanjenje najviše četvrtine kazne zatvora. U tu svrhu je doživotna kazna zatvora definisana kao kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina. Tužilaštvo je na pretresu na kojem je podnosiocu predstavke izrečena kazna zamolilo prvostepeni sud da pojasni da li doživotna kazna zatvora u njegovom slučaju podrazumeva kaznu zatvora do kraja života ili na period od dvadeset godina koji se pominje u zatvorskim propisima, pošto bi u potonjem slučaju podnelo zahtev za uzastopno služenje kazni. Sud je smatrao da kazna

podrazumeva kaznu zatvora do kraja života osuđenika. Međutim, podnosioca predstavke su zatvorske vlasti po dolasku u zatvor obavestile da će moći da bude pušten 2002. godine, bude li se dobro vladao. Vrhovni sud je kasnije u jednom drugom predmetu utvrdio da su propisi o smanjenju kazne neustavni i *ultra vires*, te su usvojene nove odredbe koje su sprečile da zatvorenici osuđeni na doživotnu kaznu zatvora podnose zahtev za smanjenje kazne zbog dobrog vladanja. Podnosilac predstavke nije pušten na dan koji su mu pominjale zatvorske vlasti, te je podneo Vrhovnom sudu zahtev da preispita zakonitost njegovog lišenja slobode. Vrhovni sud je, međutim, odbio i njegov zahtev i kasniju žalbu. Jedini izgledi za oslobađanje koje zatvorenici osuđeni na doživotnu kaznu zatvora na Kipru sada imaju vezani su za ustavna ovlašćenja predsednika da suspenduje, ublaži ili ukine kaznu po preporuci državnog tužioca ili za njegova zakonska ovlašćenja da naloži uslovni otpust uz saglasnost državnog tužioca.

*Pravo: Član 3 - (a) Trajanje lišenja slobode:* Premda su na Kipru izgledi za oslobađanje zatvorenika koji služe doživotne kazne zatvora ograničeni, to ne znači da kazne doživotnog zatvora ne mogu biti smanjene i da ne postoji mogućnost da zatvorenici budu oslobođeni. Naprotiv, takve kazne mogu biti smanjene i *de jure* i *de facto*. Jedan broj zatvorenika koji su služili obavezne doživotne kazne zatvora oslobođen je u skladu sa ustavnim ovlašćenjima predsednika, a zatvorenici osuđeni na doživotnu kaznu zatvora su u svako doba mogli imati koristi od relevantnih odredbi a da nisu morali prethodno da odsluže minimalnu kaznu zatvora. Shodno tome, iako je važeći postupak imao svojih nedostataka i reforme su bile u toku, podnosilac predstavke nije mogao da tvrdi da je bio lišen svih izgleda da bude otpušten ili da je njegovo dalje lišenje slobode – premda dugotrajno – predstavljalo nečovečno ili ponižavajuće postupanje.

*(b) Lišenje slobode nakon datuma koji su navele zatvorske vlasti:* Premda su izmene važećeg zakonodavstva kojima su osujećena njegova očekivanja da će biti pušten iz zatvora sigurno izazvale uznemirenost podnosioca predstavke, ona nije dostigla takve razmere da bi potpala pod polje primene člana 3. S obzirom na hronologiju događaja, podnosilac predstavke zaista nije mogao opravdano da očekuje da će biti pušten iz zatvora 2002. godine, jer je prvostepeni sud bio jasan u pogledu prirode kazne koju izriče, a relevantne odredbe domaćeg zakonodavstva su donete nekih šest godina pre dana koji su zatvorske vlasti pomenule kao dan kada će on biti oslobođen. Stoga su sve nade koje je podnosilac predstavke možda gajio o ranijem otpuštanju verovatno počele da slabe kad mu je, nakon izmena domaćeg zakonodavstva, postalo jasno da će služiti doživotnu kaznu zatvora. Mada doživotna kazna zatvora bez naznačavanja minimalnog trajanja zatvora uvek nosi sa sobom uznemirenost i neizvesnost vezanu za život u zatvoru, ona predstavlja neodvojivi deo prirode izrečene kazne i, imajući u vidu izgleda za otpust po važećem sistemu, ne iziskuje donošenje zaključka o nečovečnom i ponižavajućem postupanju.

*Zaključak:* nema povrede (deset glasova za, sedam glasova protiv).

Član 5, stav 1 – Prvostepeni sud je jasno rekao da je podnosilac predstavke osuđen na kaznu zatvora do kraja života, a ne na period od dvadeset godina. Kasnije obaveštenje zatvorskih vlasti o danu uslovnog otpusta nije moglo, niti je uticalo na kaznu ili učinilo njegovo lišenje slobode posle 2002. godine nezakonitim.

*Zaključak:* nema povrede (šesnaest glasova za, jedan protiv).

Član 7 – (a) *Kvalitet zakona:* U pogledu dostupnosti i predvidljivosti, Sud je primetio da, premda je u vreme kada je podnosilac predstavke učinio zločine Krivični zakonik jasno propisivao da se za ubistvo s predumišljajem izriče

doživotna kazna zatvora, bilo je isto tako jasno da su izvršne i upravne vlasti prilikom pozivanja na zatvorske propise polazile od pretpostavke da je ta kazna jednaka kazni zatvora od dvadeset godina i da svi zatvorenici, uključujući zatvorenike osuđene na doživotne kazne zatvora, imaju pravo na smanjenje kazne zbog dobrog vladanja. Premda je Sud prihvatio da se ti propisi odnose na izvršenje kazne – a ne na samu kaznu – razlika između dometa doživotne kazne zatvora i načina njenog izvršenja nije bila odmah očigledna. Shodno tome, kiparski zakon u celini nije bio dovoljno precizno formulisan u vreme kada je podnosilac predstavke učinio zločin kako bi on bio u stanju da utvrdi, uz odgovarajući savet, po potrebi, i u meri u kojoj je to bilo razumno u datim okolnostima, domet doživotne kazne zatvora i način njenog izvršenja.

*Zaključak:* povreda (petnaest glasova za, dva protiv).

(b) *Retroaktivna primena teže kazne i gubitak mogućnosti smanjenja kazne:* Sud nije prihvatio da je podnosiocu predstavke retroaktivno nametnuta teža kazna jer se, s obzirom na materijalne odredbe Krivičnog zakonika, ne može reći da je doživotna kazna zatvora u relevantno vreme očigledno iznosila dvadeset godina zatvora. Činjenica da podnosilac predstavke, osuđen na doživotnu kaznu zatvora, više nije imao pravo na smanjenje kazne, bila je vezana za izvršenje kazne a ne za „kaznu“ koja mu je izrečena, koja se i dalje odnosila na doživotnu kaznu zatvora. Iako su promene zakonskih odredbi o služenju kazni zatvora i uslovima otpusta možda suštinski učinili kaznu zatvora podnosioca predstavke težom, one se ne mogu tumačiti kao da mu nameću težu „kaznu“ od one koju je izrekao prvostepeni sud. Pitanja vezana za politiku otpusta, način na koji se ona sprovodi i razloge koji iza nje stoje predstavljaju deo krivične politike koja se utvrđuje na nacionalnom nivou.

*Zaključak:* nema povrede (šesnaest glasova za, jedan protiv).

Član 14, u vezi sa članovima 3, 5 i 7 - (a) *Navodna diskriminacija podnosioca predstavke u odnosu na zatvorenike osuđene na doživotnu kaznu zatvora koji su oslobođeni:* Zatvorenici osuđeni na doživotnu kaznu zatvora o kojima je reč nisu bili pušteni iz zatvora na osnovu zatvorskih propisa ili svoje kazne, već od strane predsednika Republike koji je iskoristio svoja diskreciona ustavna ovlašćenja. Pored toga, u slučaju podnosioca predstavke, prvostepeni sud se izričito bavio ispravnim tumačenjem doživotne kazne zatvora i izrekao kaznu zatvora do kraja života podnosioca predstavke. Imajući u vidu veliki broj faktora koje predsednik uzima u obzir prilikom korišćenja svojih diskrecionih ovlašćenja, kao što su priroda dela i poverenje javnosti u krivičnopravni sistem, ne može se reći da korišćenje tih diskrecionih ovlašćenja predstavlja povredu člana 14.

(b) *Navodna diskriminacija podnosioca predstavke kao zatvorenika osuđenog na doživotnu kaznu zatvora u odnosu na druge zatvorenike:* S obzirom na prirodu doživotne kazne zatvora, podnosilac predstavke ne može da tvrdi da se nalazi u analognom ili relevantno sličnom položaju kao i zatvorenici koji ne služe doživotne kazne zatvora.

*Zaključak:* nema povrede (šesnaest glasova za, jedan protiv).

Član 41 – Utvrđivanje povrede samo po sebi predstavlja pravično zadovoljenje za svu nematerijalnu štetu.

**© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.**

Engleski i francuski predstavljaju službene jezike Evropskog suda za ljudska prava. Ovaj prevod je realizovan uz podršku Trast fonda za ljudska prava Saveta Evrope ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). On ne obavezuje Sud, niti Sud preuzima bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. Može se preuzeti iz baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud prosledio. Može se objavljivati u nekomercijalne svrhe pod uslovom da se navede ceo naslov predmeta, zajedno sa navedenom naznakom o autorskim pravima i uz pominjanje Trast fonda za ljudska prava. Molimo Vas da kontaktirate [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int) ukoliko nameravate da koristite bilo koji deo ovog prevoda u komercijalne svrhe.

**© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int).

**© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.**

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int)